2025/1451

2025 7 16

TARYBOS SPRENDIMAS (BUSP) 2025/1451

2025 m. liepos 15 d.

kuriuo remiamos pastangos užkirsti kelią šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) bei šaudmenų neteisėtam platinimui ir prekybai jais bei jų poveikiui Šiaurės ir Pietų Amerikoje ir su šiais reiškiniais kovoti. III etapas

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos Sąjungos sutartį, ypač į jos 28 straipsnio 1 dalį ir 31 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai pasiūlymą,

kadangi:

(1) 2018 m. ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategijoje „Saugoti ginklus – ginti piliečius“ (toliau – ES ŠLG strategija) nustatytos Sąjungos veiksmų šaulių ir lengvųjų ginklų (toliau – ŠLG) srityje gairės;

(2) regioniniu lygmeniu pagal ES ŠLG strategiją Sąjunga bei jos valstybės narės yra įpareigotos teikti pagalbą kitoms šalims siekiant gerinti valstybinių atsargų valdymą bei saugumą stiprinant nacionalines teisėkūros bei administracines sistemas ir stiprinant institucijas, kurios reguliuoja teisėtą gynybos ir saugumo pajėgoms skirtų ŠLG bei šaudmenų tiekimą ir atsargų valdymą;

(3) ES ŠLG strategijoje pažymima, kad Sąjunga ieškos sinergijos su atitinkamomis Šiaurės ir Pietų Amerikos valstybėmis ir regioninėmis organizacijomis, kad būtų mažinamas ŠLG neteisėtas platinimas ir prekyba jais, siekiant sumažinti ginkluotą smurtą ir nusikalstamą veiklą;

(4) Amerikos valstybių organizacija (toliau – OAS) yra Amerikos šalių konvencijos prieš šaunamųjų ginklų, šaudmenų, sprogmenų ir kitų susijusių medžiagų neteisėtą gamybą ir prekybą jais (CIFTA) sekretoriatas, koordinuojantis ir įgyvendinantis regionines iniciatyvas, kuriomis kovojama su neteisėtais ŠLG Šiaurės ir Pietų Amerikoje;

(5) Sąjunga anksčiau rėmė OAS Tarybos sprendimais (BUSP) 2018/2010 ([1]) bei (BUSP) 2022/847 ([2]), kuriais remiama veikla kovojant su ŠLG bei šaudmenų neteisėtu platinimu ir prekyba jais bei su jų poveikiu Lotynų Amerikoje ir Karibų jūros regione,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

1. ES ŠLG strategijos įgyvendinimo kontekste šio sprendimo tikslas – spręsti ginkluoto smurto Šiaurės Pietų Amerikoje problemą. Tuo tikslu Sąjunga finansuoja priede aprašytą projektą, kurio tikslas – kovoti su šaunamųjų ginklų bei šaudmenų neteisėtu platinimu bei prekyba jais ir užkirsti kelią tam, kad ypač paveiktose bendruomenėse būtų griebiamasi šaunamųjų ginklų.

2. Šio sprendimo tikslai yra:

a) stiprinti reglamentavimo sistemas siekiant kovoti su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais Šiaurės ir Pietų Amerikoje;

b) stiprinti dalijimąsi žiniomis ir informacija apie prekybą šaunamaisiais ginklais ir neteisėtą ŠLG platinimą Šiaurės ir Pietų Amerikoje;

([1]) 2018 m. gruodžio 17 d. Tarybos sprendimas (BUSP) 2018/2010, kuriuo remiama kova su šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) bei šaudmenų neteisėtu platinimu ir prekyba jais ir su jų poveikiu Lotynų Amerikoje ir Karibų jūros regione įgyvendinant ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategiją „Saugoti ginklus – ginti piliečius“, (OL L 322, 2018 12 18, p. 27, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2018/2010/oj).

([2]) 2022 m. gegužės 30 d. Tarybos sprendimas (BUSP) 2022/847, kuriuo remiamos pastangos užkirsti kelią šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) bei šaudmenų neteisėtam platinimui ir prekybai jais bei jų poveikiui Šiaurės ir Pietų Amerikoje ir su šiais reiškiniais kovoti, (OL L 148, 2022 5 31, p. 40, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/847/oj).

c) gerinti valstybių pajėgumus valdyti ŠLG bei šaudmenų gyvavimo ciklą, mažinant nukreipimo į neteisėtą rinką riziką;

d) stiprinti nacionalines sistemingo neteisėtų ŠLG atsekamumo sistemas;

e) mažinti su ginkluotu smurtu susijusius rizikos veiksnius bendruomenės lygmeniu ir

f) stiprinti subregioninį bendradarbiavimą plėtojant ir įgyvendinant subregionines veiksmų gaires dėl šaunamųjų ginklų.

3. Išsamus projekto aprašymas pateikiamas šio sprendimo priede.

2 straipsnis

1. Už šio sprendimo įgyvendinimą yra atsakingas Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai (toliau – vyriausiasis įgaliotinis).

2. 1 straipsnyje nurodyto projekto techninį įgyvendinimą atlieka OAS.

3. OAS savo užduotis atlieka vyriausiojo įgaliotinio atsakomybe. Tuo tikslu vyriausiasis įgaliotinis ir OAS sudaro būtinus susitarimus.

3 straipsnis

1. Sąjungos finansuojamam projektui įgyvendinti skiriama finansinė orientacinė suma yra 4 055 956 EUR.

2. Išlaidos, finansuojamos iš 1 dalyje nustatytos orientacinės sumos, valdomos laikantis Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų procedūrų ir taisyklių.

3. Komisija prižiūri, kad 2 dalyje nurodytos išlaidos būtų tinkamai valdomos. Tuo tikslu ji sudaro būtiną finansavimo susitarimą su OAS. Finansavimo susitarime nustatoma, kad OAS turi užtikrinti Sąjungos įnašo matomumą, atitinkantį jo dydį.

4. 3 dalyje nurodytą finansavimo susitarimą Komisija stengiasi sudaryti kuo greičiau po šio sprendimo įsigaliojimo. Ji Tarybai praneša apie visus sunkumus to proceso metu ir finansavimo susitarimo sudarymo datą.

4 straipsnis

1. Vyriausiasis įgaliotinis Tarybai praneša apie šio sprendimo įgyvendinimą teikdamas reguliarias aprašomąsias ataskaitas, kurias parengia OAS. Remdamasi tomis ataskaitomis Taryba atlieka vertinimą.

2. Komisija teikia ataskaitas, susijusias su 1 straipsnyje nurodyto projekto finansiniais aspektais.

5 straipsnis

1. Šis sprendimas įsigalioja jo priėmimo dieną.

2. Šis sprendimas nustoja galioti praėjus 36 mėnesiams po 3 straipsnio 3 dalyje nurodyto finansavimo susitarimo sudarymo dienos. Tačiau, jeigu per tą laikotarpį finansavimo susitarimas nesudaromas, šis sprendimas nustoja galioti praėjus šešiems mėnesiams po jo įsigaliojimo dienos.

Priimta Briuselyje 2025 m. liepos 15 d.

Tarybos vardu

Pirmininkė

K. KALLAS

PRIEDAS

Projektas, kuriuo remiamos pastangos užkirsti kelią šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) bei šaudmenų neteisėtam platinimui bei prekybai jais ir jų poveikiui Šiaurės ir Pietų Amerikoje ir su šiais reiškiniais kovoti.

III etapas

1. **Bendra informacija**

Šiaurės ir Pietų Amerika išlieka pasaulio regionu, kuriame labiausiai smurtaujama, ir dėl to patiriamos didelės ekonominės bei socialinės sąnaudos ir sumokama didelė žmogiškoji kaina, o tai visų pirma veikia pažeidžiamiausias gyventojų grupes. Remiantis naujausiais pasaulinio žmogžudysčių tyrimo rezultatais, 2021 m. šiame regione užregistruotas didžiausias regioninis žmogžudysčių rodiklis – 100 000 gyventojų tenka 15 žmogžudysčių, palyginti su pasauliniu vidurkiu (5,8 žmogžudysčių 100 000 gyventojų) ([1]). Nors mažinant žmogžudysčių skaičių padaryta pažanga, nes 2017 m. šiame regione 100 000 gyventojų teko 17,2 žmogžudysčių ([2]), viena iš trijų žmogžudysčių visame pasaulyje vis dar įvykdoma Šiaurės ir Pietų Amerikoje. Be to, beveik 70 % šių žmogžudysčių įvykdoma naudojant šaunamąjį ginklą ([3]). Todėl labai svarbu stiprinti Lotynų Amerikos ir Karibų šalių gebėjimus kovoti su ginkluotu smurtu.

Prie ginkluoto smurto regione prisideda keletas veiksnių. Neteisėtas ginklų ir šaudmenų platinimas, ypač didelės nelygybės, socialinės atskirties ir nepakankamų galimybių naudotis viešosiomis paslaugomis bei taikiai spręsti konfliktus sąlygomis, kelia pavojų bendruomenės saugumui. Be to, organizuotos nusikalstamos grupės kelia grėsmę Lotynų Amerikos ir Karibų šalių stabilumui, skatindamos neteisėtų ginklų rinkos veikimą per neteisėtus maršrutus, kuriais naudojamasi dėl skylėtų sienų ir nepakankamos teisėtos šaunamųjų ginklų ir šaudmenų grandinės priežiūros. Siekiant veiksmingai kovoti su ginkluotu smurtu Šiaurės ir Pietų Amerikoje, įgyvendinant visapusišką politiką pirmenybė turi būti teikiama neteisėtų šaunamųjų ginklų ir šaudmenų srautų kontrolei ir bendruomenės lygmens rizikos veiksnių šalinimui taikant dvejopą požiūrį, nukreiptą tiek į neteisėtų šaunamųjų ginklų ir šaudmenų pasiūlą, tiek į jų paklausą.

Regione jau sukurta šaunamųjų ginklų ir šaudmenų gyvavimo ciklo kontrolės stiprinimo sistema. 1997 m. pasirašyta ir 31 Šiaurės ir Pietų Amerikos šalies ratifikuota Amerikos šalių konvencija prieš šaunamųjų ginklų, šaudmenų, sprogmenų ir kitų susijusių medžiagų neteisėtą gamybą ir prekybą jais (CIFTA) tebėra vienas iš pagrindinių regioninio bendradarbiavimo mechanizmų neteisėtos šaunamųjų ginklų, šaudmenų ir sprogmenų gamybos ir prekybos jais prevencijos, kovos su šiais reiškiniais ir jų panaikinimo srityse. CIFTA nustatytos teisiškai privalomos pareigos, susijusios su šaunamųjų ginklų ir šaudmenų valdymu viso jų gyvavimo ciklo metu, mažinant jų nukreipimą iš teisėtų naudotojų ir sprendžiant neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais problemą. Tačiau siekiant įgyvendinti šios konvencijos nuostatas būtina dėti daugiau pastangų. Nepaisant vyriausybių pastangų, regione vis dar susiduriama su daug iššūkių įgyvendinant šią politiką, siekiant užtikrinti, kad prieigą prie šaunamųjų ginklų ir šaudmenų turėtų tik leidimą turintys naudotojai.

Pradinis iššūkis yra susijęs su duomenų trūkumu, kad būtų galima suprasti šio reiškinio niuansus kiekvienoje šalyje ir nustatyti institucinių gebėjimų spragas. Šalyse taip pat trūksta teisės aktų, žmogiškųjų išteklių ir įrangos, kad būtų galima kontroliuoti teisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais bei šaudmenimis ir teisėtą jų naudojimą. Nors šaunamųjų ginklų ženklinimas buvo sustiprintas, registravimo sistemų pajėgumai yra riboti. Dauguma sistemų vis dar grindžiamos popieriniais dokumentais arba yra susiskaidžiusios, o duomenys nėra integruojami. Praktiškai, kai civilinė arba privati apsaugos bendrovė gauna licenciją laikyti šaunamąjį ginklą, nėra paskirto padalinio ar darbuotojų, kurie tikrintų, ar laikomasi licencijavimo sąlygų. Valstybių valdomų arsenalų priežiūra taip pat nėra griežta. Karinės ir saugumo pajėgos nesistemingai įgyvendina atsargų valdymo protokolus, todėl didėja šaunamųjų ginklų ir šaudmenų nukreipimo į neteisėtą rinką tikimybė, taip pat nenumatytų sprogimų saugyklose rizika.

Taip pat palyginti nesunku šaunamuosius ginklus ir šaudmenis nukreipti tarptautinių perdavimų metu. Licencijas išduodančios institucijos, muitinės ir sienų apsaugos tarnybos neturi kanalų komunikacijai tikruoju laiku ir faktinio prekių judėjimo sekimui. Tai, kad neturima įrangos, įskaitant rentgeno skenerius, o sienų apsaugos personalas nėra apmokytas, trukdo atlikti tikrinimo procesus ir aptikti paslėptus šaunamuosius ginklus ir šaudmenis.

([1]) Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuras (UNODC), Pasaulinis žmogžudysčių tyrimas (*Global Study on Homicide*), 2023 m., https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/2023/GSH23_ExSum.pdf.

([2]) Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuras (UNODC), Pasaulinis žmogžudysčių tyrimas (*Global Study on Homicide*), 2019 m., https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html.

([3]) Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuras (UNODC), Pasaulinis žmogžudysčių tyrimas (*Global Study on Homicide*), 2023 m., https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/2023/GSH23_ExSum.pdf.

Atsakomosios baudžiamosios teisenos priemonės taip pat nėra pakankamos. Kai kuriose šalyse vis dar nėra specializuotų padalinių, kurie tirtų neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais ir vykdytų baudžiamąjį persekiojimą už šią veiklą. Tai, kad neturima protokolų ir išteklių vykdyti tyrimus, susijusius su susigrąžintais šaunamaisiais ginklais, stabdo baudžiamuosius tyrimus, kurių metu būtų galima atsekti šaunamųjų ginklų kilmę, susieti juos su daugeliu nusikaltimų vietų ir atskleisti neteisėtos prekybos tinklus.

Šalims trūksta ne tik pajėgumų valdyti šaunamųjų ginklų ir šaudmenų pasiūlą, siekiant užtikrinti, kad prieigą prie jų turėtų tik leidimą turintys naudotojai. Instituciniai gebėjimai taip pat yra riboti, kad būtų sprendžiamos su neteisėta šaunamųjų ginklų ir šaudmenų paklausa ir rizikos veiksniais, trukdančiais bendruomenės lygmeniu plėtoti taikos kultūrą, problemos.

Siekiant įveikti šiuos iššūkius, nuo 2019 m. Europos Sąjungos lėšomis (Tarybos sprendimas (BUSP) 2018/2010 ir Tarybos sprendimas (BUSP) 2022/847) Amerikos valstybių organizacijos Viešojo saugumo departamentas (OAS-DPS) pagal Paramos ginklų ir šaudmenų kontrolės srityje programą (PACAM) teikia visapusišką techninę pagalbą Lotynų Amerikos ir Karibų valstybėms, kad būtų stiprinama jų kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais bei šaudmenimis ir jos prevencijos politika. PACAM yra OAS operacinis mechanizmas, skirtas padėti OAS valstybėms narėms kovoti su ginkluotu smurtu stiprinant jų gebėjimus laikytis tarptautinių dokumentų, pavyzdžiui, Amerikos šalių konvencijos prieš šaunamųjų ginklų, šaudmenų, sprogmenų ir kitų susijusių medžiagų neteisėtą gamybą ir prekybą jais (CIFTA), JT veiksmų programos dėl šaulių ir lengvųjų ginklų (toliau – JT veiksmų programa) ir Sutarties dėl prekybos ginklais (SPG), nuostatų ir jas įgyvendinti. PACAM padeda OAS valstybėms narėms jų prašymu, taikydama daugialypį požiūrį:

— teikia teisėkūros paramą siekiant tobulinti šaunamųjų ginklų norminę sistemą;

— teikia pritaikytą, poreikiais grindžiamą bei tvarią techninę pagalbą ir gebėjimų stiprinimą įvairiais šaunamųjų ginklų ir šaudmenų valdymo viso jų gyvavimo ciklo metu aspektais;

— skatina prevencines iniciatyvas, kuriomis stiprinamas bendruomenės atsparumas ginkluotam smurtui taikant OASIS metodiką ir mažinama neteisėta prieiga prie šaunamųjų ginklų.

2019 m. sausio mėn.–2024 m. liepos mėn. įgyvendinant du BUSP Tarybos sprendimus regione pasiekta reikšmingų rezultatų, kurie suteikė naudos 28 Lotynų Amerikos ir Karibų šalims, įgyvendinant įvairius komponentus:

— parengtos Centrinės Amerikos veiksmų gairės dėl neteisėto šaunamųjų ginklų ir šaudmenų platinimo ir prekybos jais prevencijos, kurias Centrinės Amerikos šalys priėmė 2025 m. vasario mėn.;

— suteikta teisėkūros pagalba 7 šalims, kad būtų stiprinama jų šaunamųjų ginklų norminė sistema;

— organizuoti daugiau kaip 3 400 nacionalinių darbuotojų iš 28 šalių mokymai šaunamųjų ginklų fizinio saugumo ir atsargų valdymo, ženklinimo ir registravimo bei šaunamųjų ginklų ir šaudmenų sunaikinimo gerosios praktikos ir standartų srityje;

— suteikta parama 16 šalių šaunamųjų ginklų ženklinimo srityje, be kita ko, padovanotos ženklinimo mašinos;

— 6 šalyse sunaikinta daugiau kaip 219 tonų šaudmenų ir 85 000 konfiskuotų, pasenusių ar perteklinių ŠLG;

— 8 šalyse sustiprintas saugumas 16 šaunamųjų ginklų ir šaudmenų sandėlių;

— sukurta institucinių šaunamųjų ginklų ir šaudmenų atsargų inventoriaus kontrolės programinė įranga, kurią naudoja 15 institucijų 9 šalyse;

— sukurtas Regioninis šaunamųjų ginklų ir šaudmenų teisėto perdavimo komunikacijos mechanizmas, įskaitant nacionalinį sprendimą, skirtą šalims, kurios vis dar naudoja popieriniais dokumentais grindžiamas sistemas savo licencijavimo procesams valdyti;

— sustiprinti 2 600 rizikos grupei priklausančių jaunuolių iš Hondūro ir Peru gyvenimo įgūdžiai rengiant popamokinius orkestro ir choro užsiėmimus;

— Hondūre įsteigtas ginkluoto smurto aukoms skirtas informacijos centras, kuris suteikė psichosocialinę paramą daugiau kaip 160 žmonių ir organizavo informavimo veiklą informuotumui didinti;

— surengti daugiau kaip 300 bendruomenių suinteresuotųjų subjektų iš Salvadoro, Hondūro ir Peru mokymai smurto prevencijos ir pagalbos aukoms klausimais;

— daugiau kaip 2 800 Hondūro ir Peru piliečių dalyvavo informavimo veikloje ir smurto prevencijos renginiuose, skirtuose taikos kultūrai propaguoti.

Bendradarbiaujant su Europos Sąjunga padaryta didelė pažanga kovojant su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais regione. Kai kurios šalys dalyvavo regioniniuose projekto komponentuose, pavyzdžiui, koordinavimo mechanizmuose ir praktiniuose seminaruose, o pagrindinė šalių grupė veikloje dalyvavo visapusiškai.

Nepaisant šios pažangos, vis dar būtina toliau teikti šalims ilgalaikę pagalbą, kad jos galėtų palaikyti gerąją praktiką. OAS-DPS patirtis parodė, kad nuolatinė, pritaikyta, poreikiais grindžiama techninė ir operatyvinė parama ilguoju laikotarpiu yra labai svarbi siekiant sistemingai įgyvendinti sudėtingą politiką, pavyzdžiui, šaunamųjų ginklų kontrolę, ir užtikrinti nacionalinę atsakomybę už šią politiką. Šiame naujajame etape bus atsižvelgta į ilgalaikių strategijų svarbą užtikrinant prasmingus ir tvarius saugumo politikos ir sąlygų pokyčius.

Į III etapą bus įtraukti nauji elementai, grindžiami I ir II etapų metu padaryta pažanga, pavyzdžiui, tikslinė pagalba siekiant pagerinti sekimo praktiką ir užkirsti kelią šaunamųjų ginklų naudojimui ir incidentams mokyklose. Per šiuos penkerius metus sudarėme sąlygas, kad būtų įtraukti šie nauji elementai, kuriems reikalingi tiesioginiai ir glaudūs santykiai su valdžios sektoriaus institucijomis ir atviras dialogas apie joms kylančius iššūkius ir jų poreikius. Todėl III etapo metu bus ne tik prisidedama prie pastaruosius penkerius metus teikiamos pagalbos tvarumo užtikrinimo, bet ir bus žengtas dar vienas žingsnis į priekį, kad būtų sprendžiama ginkluoto smurto Šiaurės ir Pietų Amerikoje problema.

2. **Techninis metodas**

Šiame etape OAS-DPS toliau investuos į holistinį požiūrį, kuriuo susiejamos ginkluoto smurto prevencijos ir šaunamųjų ginklų kontrolės strategijos, siekiant spręsti tiek neteisėtos šaunamųjų ginklų ir šaudmenų pasiūlos, tiek jų paklausos problemas, siekiant toliau nurodytų penkių konkrečių tikslų.

1. **Stiprinti reglamentavimo sistemas siekiant kovoti su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais Šiaurės ir Pietų Amerikoje**

Pagal vieną veiksmų komponentą daugiausia dėmesio skiriama nacionalinių teisinių sistemų stiprinimui siekiant užtikrinti, kad jomis būtų remiama šaunamųjų ginklų kontrolės operacinė veikla ir kad į jas įtrauktos visos privalomos tarptautinių taisyklių nuostatos. Tai apima standartų ir gairių, susijusių su pagrindiniais ginkluoto smurto prevencijos ir šaunamųjų ginklų bei šaudmenų valdymo viso jų gyvavimo ciklo metu aspektais, prieinamumo išplėtimą, taip pat palankesnių sąlygų naudotis šiais standartais ir gairėmis sudarymą nacionalinėms valdžios institucijoms ir techniniams darbuotojams.

Ankstesniame etape OAS-DPS parengė tris naujus gairių rinkinius (dėl ŠLG sunaikinimo, ŠLG fizinio saugumo ir atsargų valdymo (FSAV) ir smurto dėl lyties, susijusio su netinkamu šaunamųjų ginklų naudojimu, prevencijos), kuriuos patvirtino CIFTA konsultacinis komitetas ir kurie buvo įtraukti į papildomų dokumentų rinkinį, kuriuo vadovaujamasi taikant konvenciją. Šiame etape OAS-DPS toliau dės šias pastangas – parengs CIFTA gaires dėl savanoriško ginklų grąžinimo programų ir saugos bei saugumo standartų, skirtų privačioms apsaugos bendrovėms. Šios temos yra itin aktualios regionui. Labai paveiktose bendruomenėse cirkuliuoja dideli šaunamųjų ginklų kiekiai, todėl reikia didinti informuotumą apie jų keliamą riziką ir raginti juos grąžinti, kad būtų propaguojama taikos kultūra ir taikus konfliktų sprendimas. Be to, privačios apsaugos bendrovės toliau plečia savo veiklą Lotynų Amerikos ir Karibų šalyse, įvairias apsaugos paslaugas teikia milijonai ginkluotų apsaugos darbuotojų. Labai svarbu reguliuoti, kaip privačios apsaugos bendrovės naudoja šaunamuosius ginklus ir šaudmenis, kad būtų sumažintas jų turimų šaunamųjų ginklų nukreipimas ir netinkamas naudojimas.

Be to, plėtosime II etapo metu sukurtą pusrutulio lygmens žinių apie šaunamuosius ginklus platformą ir toliau skleisime jos darbo rezultatus. Ši platforma yra centralizuota informacijos ir duomenų apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais Šiaurės ir Pietų Amerikoje saugykla. Joje yra viešoji erdvė, kurioje veikia susijusių leidinių biblioteka ir paieškos priemonė, leidžianti naudotojams filtruoti standartus pagal dominančius aspektus (pvz., taikymo sritį, rekomendacijų lygį ir kt.). Ji taip pat apima privačią erdvę registruotiems naudotojams iš šalių, įskaitant keitimosi informacija forumą, institucijų katalogą ir priemonę, skirtą jų CIFTA įgyvendinimo ataskaitų teikimui elektroninėmis priemonėmis kas dvejus metus. Ši informacija tada pateikiama suvestinėse, kad būtų galima įvertinti valstybių pajėgumus ir konvencijos įgyvendinimo spragas.

2. **Gilinti žinias ir intensyvinti dalijimąsi informacija apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais ir neteisėtą ŠLG platinimą Šiaurės ir Pietų Amerikoje**

Pripažindamas, kad reikia nuolat formuoti duomenis, kad būtų galima geriau suprasti neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais regione ypatumus ir nustatyti pagrindines institucinių gebėjimų spragas, OAS-DPS siekia padidinti žinių generavimo priemonių prieinamumą CIFTA sistemoje. Surengsime tris subregioninius seminarus, kuriuose mokysime nacionalinius darbuotojus, kaip rinkti ir sisteminti duomenis apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais. Šalims taip pat bus teikiama individualizuota parama siekiant padėti joms užpildyti ir pateikti CIFTA įgyvendinimo klausimyną, į kurį įtraukti konkretūs kintamieji, skirti valstybių pajėgumams įvertinti remiantis turimais lyginamaisiais standartais (įskaitant CIFTA, modulinį šaulių ginklų kontrolės įgyvendinimo kompendiumą (MOSAIC), tarptautines technines gaires dėl šaudmenų (IATG) ir kitus standartus).

Bendradarbiaudami su UNIDIR, atliksime nuodugnią valstybių pajėgumų valdyti ŠLG ir šaudmenų gyvavimo ciklą analizę, taikydami UNIDIR metodiką. Šios analizės rezultatai suteiks šalims galimybę įgyvendinti tikslines strategijas nustatytoms spragoms pašalinti.

3. **Gerinti valstybių pajėgumus valdyti ŠLG ir šaudmenų gyvavimo ciklą, mažinant nukreipimo į neteisėtą rinką riziką**

Operaciniu lygmeniu OAS-DPS toliau stiprins nacionalinius pajėgumus valdyti institucines atsargas ir mažinti ginklų ir šaudmenų praradimo, vagystės ir nukreipimo riziką. Tai apims mokymą ir tikslinę pagalbą FSAV srityje, įskaitant ginklų ir šaudmenų saugą, saugumą, apskaitą, saugojimą, transportavimą ir tvarkymą, taip pat konfiskuotų, perteklinių ar pasenusių šaunamųjų ginklų ir šaudmenų sunaikinimą. FSAV srityje toliau taikysime ankstesniuose etapuose parengtą metodiką, kad išmokytume nacionalinius operatorius, kaip vertinti sąlygas saugyklų teritorijose. Remdamiesi įvertintais poreikiais, įgyvendinsime nedidelius šių saugyklų teritorijų infrastruktūros ir saugumo patobulinimus. Be to, toliau teiksime visapusišką pagalbą sunaikinimo procesams, siūlysime įrangą, mentorystę ir mokymus, taip pat sertifikavimą, kad būtų užtikrintas tarptautinių standartų laikymasis. Ši techninė pagalba bus integruota į gebėjimų stiprinimo veiklą (mokymus, seminarus, praktinius seminarus), kad būtų užtikrintas ginklų ir šaudmenų valdymo tvarumas viso jų gyvavimo ciklo metu.

4. **Stiprinti nacionalines sistemingo neteisėtų ŠLG sekimo sistemas**

Teikiant paramą ankstesniuose etapuose, visų pirma ženklinimo ir registravimo srityse, nustatyta didelių sistemingo sekimo praktikos ir informacijos valdymo sistemų spragų. Šios spragos neleidžia teisėsaugos pareigūnams įgyti gebėjimų nustatyti neteisėtos prekybos modelius, užkirsti kelią nukreipimui ir stiprinti šalių bendradarbiavimą. Siekdamas spręsti šį klausimą ir pasinaudoti su valdžios institucijomis užmegztais santykiais, OAS-DPS III etape įveda naują komponentą, kuriuo siekiama stiprinti nacionalines sistemingo neteisėtų ŠLG sekimo sistemas. Ši iniciatyva bus įgyvendinama bendradarbiaujant su INTERPOL, atsižvelgiant į jo didelę patirtį šiuo klausimu, įgytą dirbant su teisėsaugos institucijomis. Šis komponentas apima regioninį seminarą, skirtą skatinti Lotynų Amerikos ir Karibų šalis keistis informacija sistemingo sekimo klausimu. Taip pat kaip bandomąją iniciatyvą teiksime visapusišką techninę pagalbą pasirinktai šaliai, be kita ko, parengsime šaunamųjų ginklų susigrąžinimo protokolą, kuriame bus nustatytos standartinės veiklos procedūros, darbo srautai ir procesai, kuriais bus siekiama užtikrinti, kad susigrąžinti šaunamieji ginklai būtų rūšiuojami (atsižvelgiant į prioritetinius sekimo ir tyrimo kriterijus), atsekami ir ištiriami, taip pat išsiųsime darbo grupę, kad ji padėtų nacionaliniams darbuotojams įgyvendinti protokolą ir sekti šaunamuosius ginklus iš atrinktos imties. Tai apima žvalgybos ataskaitų rengimą policijos darbui remti.

5. **Mažinti su ginkluotu smurtu susijusius rizikos veiksnius bendruomenės lygmeniu**

OAS-DPS ir toliau laikysis holistinio požiūrio į smurto naudojant ginklus prevenciją bendruomenės lygmeniu, politiką sukoncentruojant į didelės rizikos grupes, kurios gali tapti tiek ginkluoto smurto aukomis, tiek jo vykdytojomis. Tai apima OAS-DPS OASIS metodikos įgyvendinimą vienoje iš šalių ir popamokinius muzikos užsiėmimus, skirtus rizikos grupei priklausančio jaunimo gyvenimo įgūdžiams ugdyti; psichosocialinės paramos teikimą ir bendruomenės informuotumo didinimo veiklos skatinimą pasitelkiant psichosocialinės paramos ginkluoto smurto aukoms informacijos centrą ir bendruomenės suinteresuotųjų subjektų mokymą ginkluoto smurto prevencijos klausimais. Be to, III etape daug dėmesio taip pat bus skiriama smurto naudojant šaunamuosius ginklus mokyklose prevencijai, rengiant mokymus pedagogams ir mokyklų darbuotojams apie prevencijos strategijas, intervencines priemones ir pagalbą smurto naudojant šaunamuosius ginklus aukoms. Ši veikla bus papildoma praktiniais seminarais, kurie bus orientuoti į žurnalistus ir nuomonės formuotojus, kad jie galėtų geriau pranešti apie smurtą naudojant šaunamuosius ginklus, siekiant užkirsti kelią tolesniam asmenų įsitraukimui į tokius reiškinius ar jų pasikartojimui. Taip pat toliau remsimės II etapo metu padaryta pažanga, rengdami dėstytoju mokymo kursus, kad būtų skleidžiamos žinios ir gerosios praktikos pavyzdžiai smurto dėl lyties, susijusio su šaunamaisiais ginklais, prevencijos srityje. Galiausiai, atsižvelgdami į pradinį II etapo darbą, pasiūlysime techninę pagalbą informuotumo didinimo kampanijoms ir savanoriško ginklų grąžinimo programoms, kad būtų sumažinta neteisėta šaunamųjų ginklų apyvarta labai paveiktose bendruomenėse.

6. **Stiprinti subregioninį bendradarbiavimą plėtojant ir įgyvendinant subregionines veiksmų gaires dėl šaunamųjų ginklų**

II bendradarbiavimo etape OAS-DPS, derindamas veiksmus su UNLIREC ir Centrinės Amerikos integracijos sistema (SICA), sėkmingai parengė Centrinės Amerikos veiksmų gaires dėl neteisėto šaunamųjų ginklų ir šaudmenų platinimo ir prekybos jais prevencijos. III etape OAS-DPS įdiegs tolesnės susijusios veiklos mechanizmą, skirtą padėti įgyvendinti Centrinės Amerikos veiksmų gaires dėl šaunamųjų ginklų, kaip įgaliojo Amerikos valstybių organizacijos Generalinė asamblėja ([4]). Tolesnės susijusios veiklos mechanizmo struktūra bus nustatyta kartu su dalyvaujančiomis valstybėmis, atsižvelgiant į įgytą patirtį ir gerąją praktiką, susijusias su kitomis veiksmų gairėmis, įskaitant:

— veiksmų gairių stebėsenos ir vertinimo sistemos sukūrimą, įskaitant stebėsenos ir vertinimo centrų paskyrimą ir internetinės platformos, kurioje valstybės galėtų teikti veiksmų gairių įgyvendinimo pažangos ataskaitas, sukūrimą;

— pagalbą valstybėms renkant pradinius vertinimus, įskaitant techninę paramą mokant valstybes naudotis stebėsenos ir vertinimo sistema, ir paramą būtiniems duomenims rinkti;

— metinių valstybių susitikimų organizavimą priėmus veiksmų gaires;

— reguliarius įgyvendinančiųjų partnerių, valdžios institucijų ir paramos teikėjų susitikimus (atskirai ir visų kartu);

— nacionalinius praktinius seminarus ir techninę pagalbą šalims, kad jos parengtų nacionalinius veiksmų planus, atsižvelgiant į bendruosius veiksmų gairių tikslus, įskaitant mokymus, informuotumo didinimo mokymus ir individualią mentorystę šalims.

Viso III etapo metu OAS-DPS tobulins pagrindinius tolesnės susijusios veiklos mechanizmo elementus, pavyzdžiui, surengs metinį susitikimą, sukurs stebėsenos ir vertinimo sistemą ir padės kai kurioms šalims atlikti pradinius vertinimus ir parengti nacionalinius veiksmų planus. OAS-DPS taip pat prašys papildomų paramos teikėjų įnašų, kad būtų stiprinama Centrinės Amerikos veiksmų gairių dėl šaunamųjų ginklų įgyvendinimo sistema.

Be to, atsižvelgiant į Andų šalių (Bolivijos, Kolumbijos, Ekvadoro ir Peru) interesą spręsti neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais klausimą laikantis nuoseklesnio ir geriau integruoto požiūrio, atsižvelgiant į konkrečius subregioninius poreikius (kuriems poveikį daro vietos gaujų veiklos dinamika, narkotikų srautai ir neteisėta kasyba), OAS-DPS III etape inicijuos Andų veiksmų gairių dėl šaunamųjų ginklų parengimo procesą. Šiame pradiniame etape nustatysime šalių poreikius bei prioritetus ir remdamiesi su vyriausybių atstovais surengtų nacionalinių ir regioninių praktinių seminarų rezultatais parengsime veiksmų gairių projektą. Taip pat sieksime rasti kitų finansavimo šaltinių, kurie papildytų Europos Sąjungos išteklius ir padėtų veiksmų gaires priimti III etape.

Santrauka ir įgyvendinimo metodas

Reaguojant į problemas šiose įvairiose srityse, veiksmais siekiama tuo pačiu metu patenkinti šalių poreikius ir skatinti ilgalaikius, tvarius pokyčius. Veiklą, kuria siekiama stiprinti šaunamųjų ginklų kontrolę ir mažinti šaunamųjų ginklų pasiūlą, papildys prevencinės priemonės, kuriomis bus siekiama sumažinti paklausą bendruomenėse, kurias labai paveikė ginkluotas smurtas.

OAS-DPS, pasitelkdamas PACAM, koordinuos ir įgyvendins veiksmus bendradarbiaudamas su kitomis agentūromis ir nacionalinėmis valdžios institucijomis. Naudodamasis OAS politiniais forumais ir komunikacijos kanalais, OAS-DPS nustatys šalis, kurioms reikia paramos, ir bendradarbiaus su jomis, kad būtų parengti pritaikyti pagalbos planai. Įgyvendinant šį projektą kiekvienai šaliai bus taikomas konkretus ir pritaikytas požiūris, pripažįstant, kad poreikiai ir trūkumai skiriasi. Ne visos šalys bus remiamos pagal visus projekto komponentus; vietoj to OAS-DPS toliau taikys sėkmingą PACAM metodiką: nustatys poreikius, įtrauks valdžios institucijas, rengs pagalbos planus ir dislokuos misijas. OAS-DPS taip pat dalyvaus koordinavimo mechanizmuose, kad būtų išvengta darbo dubliavimo, pavyzdžiui, toliau rems Karibų šalis pagal Karibų šalių veiksmų gaires dėl šaunamųjų ginklų.

([4]) „27. Prašymą, kad SMS per DPS ir pagal savanorišką Pagalbos ginklų ir šaudmenų kontrolės srityje programą (PACAM): a) remtų Centrinės Amerikos veiksmų gairių dėl neteisėtos prekybos ginklais ir šaudmenimis ir jų platinimo prevencijos rengimą ir įgyvendinimą koordinuojant veiksmus su SICA ir koordinuojant veiksmus su Jungtinių Tautų regioniniu taikos, nusiginklavimo ir plėtros Lotynų Amerikos ir Karibų jūros šalyse centru (UNLIREC), be kita ko, sukuriant su tolesne veikla susijusį mechanizmą, skirtą pažangos stebėsenai ir veiksmingam vyriausybių, įgyvendinančiųjų partnerių ir paramos teikėjų veiksmų koordinavimui.“ (AG/RES. 3009 – LIII-O/23, priimta 2023 m. birželio 23 d.)

Lyčių ir žmogaus teisių perspektyva

Atsižvelgiant į skirtingą ginkluoto konflikto poveikį pažeidžiamiems asmenims, III etape bus išlaikyta lyčių ir žmogaus teisių perspektyva. Tai apima moterų įtraukimą į projektų įgyvendinimą visais lygmenimis ir vienodo moterų dalyvavimo projektų veikloje skatinimą. Vykdant smurto prevencijos veiklą daugiausia dėmesio bus skiriama moterų ir mergaičių saugos ir saugumo poreikiams jų bendruomenėse ir jų dalyvavimui siekiant rasti būdus šiems iššūkiams įveikti. Be to, konkrečiuose komponentuose daugiausia dėmesio bus skiriama išimtinai kovai su smurtu dėl lyties.

7. **Bendras tikslas**

Stiprinti Lotynų Amerikos ir Karibų šalių gebėjimus spręsti ginkluoto smurto regione problemą kontroliuojant šaunamųjų ginklų ir šaudmenų platinimą bei neteisėtą prekybą jais ir užkertant kelią tam, kad labai paveiktose bendruomenėse būtų griebiamasi šaunamųjų ginklų.

8. **Projektų intervencijos strategijų aprašymas**

1 tikslas. Stiprinti reglamentavimo sistemas siekiant kovoti su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais Šiaurės ir Pietų Amerikoje

Veikla

— Techninė pagalba šalims siekiant peržiūrėti teisės aktus ir norminę sistemą, atsižvelgiant į tarptautinius standartus, ir įgaliojimų suderinimas vidaus mastu, taip pat lyčių aspekto integravimas;

— CIFTA gairių dėl savanoriško ginklų grąžinimo programų rengimo, planavimo, įgyvendinimo ir vertinimo rengimas;

— CIFTA gairių ir rekomendacijų dėl saugos ir saugumo standartų, kuriuos privačios apsaugos bendrovės turi taikyti, kad būtų išvengta ŠLG ir šaudmenų nukreipimo į neteisėtą rinką, rengimas;

— pusrutulio lygmens žinių platformos veiklos rezultatų sklaida, įskaitant optimizuotą paieškos priemonę, siekiant palengvinti prieiga prie CIFTA standartų ir gairių (parengtų II etapo metu).

Rezultatai

— Bent 3 regiono šalims teikiama teisėkūros pagalba siekiant patobulinti nacionalinę šaunamųjų ginklų norminę sistemą, atsižvelgiant į tarptautinius standartus ir lyčių perspektyvą;

— daugiau regioninių priemonių, skirtų padėti šalims visais šaunamųjų ginklų kontrolės aspektais (tiek pasiūlos, tiek paklausos lygmeniu), parengiant ir pateikiant: i) CIFTA gaires dėl savanoriško ginklų grąžinimo programų rengimo, planavimo, įgyvendinimo ir vertinimo ir ii) CIFTA gaires dėl saugos ir saugumo praktikos, skirtas privačioms apsaugos bendrovėms, kurios naudoja šaunamuosius ginklus;

— išplėsta ir regiono suinteresuotiesiems subjektams pateikta pusrutulio lygmens žinių apie šaunamuosius ginklus platforma.

2 tikslas. Gilinti žinias ir intensyvinti dalijimąsi informacija apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais ir neteisėtą ŠLG platinimą Šiaurės ir Pietų Amerikoje

Veikla

— Išsamus valstybių pajėgumų valdyti ŠLG ir šaudmenų gyvavimo ciklą vertinimas (atsižvelgiant į UNIDIR ginklų ir šaudmenų valdymo pradinio vertinimo metodiką);

— CIFTA klausimyno išplatinimas siekiant nustatyti valstybių pajėgumus valdyti neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais, užkirsti jai kelią, ją kontroliuoti ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už ją;

— nacionalinių darbuotojų mokymas rinkti ir sisteminti duomenis apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais ir neteisėtą ŠLG platinimą, atsižvelgiant į lyčių aspektą.

Rezultatai

— Vienoje regiono šalyje atliktas UNIDIR ginklų ir šaudmenų valdymo pradinis vertinimas;

— regione išplatintas CIFTA klausimynas: atsakymus pateikė ne mažiau kaip 60 % CIFTA konvencijos Šalių;

— parengta, paskelbta ir išplatinta ataskaita, kurioje išdėstytos pagrindinės pateikto CIFTA klausimyno išvados;

— siekiant padidinti aukšto lygio nacionalinių darbuotojų informuotumą apie duomenų apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais ir jų neteisėtą platinimą rinkimo priemones, taip pat apie duomenų rinkimo ir sisteminimo tobulinimo metodus ir strategijas, surengti trys virtualūs subregioniniai seminarai (Mezoamerikoje, Pietų Amerikoje ir Karibuose), kurių kiekviename dalyvavo ne mažiau kaip po 20 dalyvių.

3 tikslas. Gerinti valstybių pajėgumus valdyti ŠLG ir šaudmenų gyvavimo ciklą, mažinant nukreipimo į neteisėtą rinką riziką

Veikla

— Nacionalinių darbuotojų specializuotų mokymų ginklų ir šaudmenų valdymo srityje, įskaitant mokymus FSAV, ženklinimo ir registravimo, savanoriško ginklų grąžinimo kampanijų ir ŠLG bei šaudmenų naikinimo klausimais, rengimas ir įgyvendinimas, atsižvelgiant į tarptautinius standartus ir gerąją praktiką;

— pažangiojo sprogstamųjų šaudmenų nukenksminimo (3 lygio EOD) tarptautinių sertifikatų suteikimas nacionaliniams darbuotojams, bendradarbiaujant su Ispanijos gynybos ministerija;

— techninė ir materialinė pagalba ir konfiskuotų, pasenusių ar perteklinių ŠLG ir šaudmenų nacionalinių naikinimo procesų sertifikavimas;

— techninė ir materialinė pagalba vertinant ir stiprinant nacionalinių ŠLG ir šaudmenų sandėlių infrastruktūrą, laikantis CIFTA standartų, MOSAIC ir IATG;

— vieno praktinio seminaro, skirto I etape sukurtos ir II etape išplėtotos ginklų ir šaudmenų inventoriaus kontrolės programinės įrangos (SAM) naudotojams, surengimas, siekiant nustatyti su naujinimais susijusius iššūkius ir reikalavimus;

— SAM teikimas OAS valstybių narių nacionalinėms institucijoms, kurioms to reikia, įskaitant naudotojų mokymus ir pagalbos tarnybos paslaugas;

— II etape sukurto Regioninio šaunamųjų ginklų ir šaudmenų teisėto perdavimo komunikacijos mechanizmo (MCTA) pradinės elektroninio sprendimo koncepcijos bandymai;

— MCTA neprivalomų modulių ir papildomų funkcijų kūrimas, atsižvelgiant į iš bandymuose dalyvaujančių šalių gautus atsiliepimus;

— parama diegiant II etape sukurtą nacionalinę eksporto / importo kontrolės šalyse licencijavimo sistemą, įskaitant pritaikymą prie nacionalinių standartų ir procesų.

Rezultatai

— Teikiant pagalbą ir (arba) atliekant sertifikavimą pagal projektą, sunaikinta ne mažiau kaip 50 000 perteklinių, pasenusių ir (arba) konfiskuotų ŠLG ir 100 tonų šaudmenų;

— apmokyta ne mažiau kaip 400 nacionalinių darbuotojų iš 10 šalių, jie pagilino savo žinias apie ginklų ir šaudmenų valdymo gerosios praktikos taikymą;

— 3 lygio EOD sertifikatus, bendradarbiaujant su Ispanijos gynybos ministerija, gavo ne mažiau kaip 30 nacionalinių darbuotojų iš 10 OAS valstybių narių;

— ne mažiau kaip penkiuose regiono nacionaliniuose ŠLG ir šaudmenų sandėliuose sustiprintas institucinių atsargų saugumas;

— tobulinant ir platinant SAM, sustiprinti nacionalinių institucijų atsargų ŠLG ir šaudmenų inventorizavimo ir atskaitomybės už juos pajėgumai;

— įdiegus nacionalinę licencijavimo sistemą, padidinti ne mažiau kaip 3 OAS valstybių narių pajėgumai kontroliuoti tarptautinį ŠLD ir šaudmenų perdavimą;

— OAS valstybėse narėse visiškai užbaigtas ir išbandytas Regioninis šaunamųjų ginklų ir šaudmenų teisėto perdavimo komunikacijos mechanizmas (MCTA).

4 tikslas. Sukurti arba stiprinti nacionalines sistemingo neteisėtų ŠLG sekimo sistemas

Veikla

— Subregioninių praktinių seminarų, skirtų keistis informacija apie gerosios praktikos pavyzdžius, susijusius su neteisėtų ŠLG sekimu, įgyvendinimas;

— nacionalinių šaunamųjų ginklų susigrąžinimo protokolų rengimas, kad būtų galima sistemingai sekti susigrąžintus šaunamuosius ginklus ir atlikti su jais susijusius tyrimus, bendradarbiaujant su INTERPOL;

— techninė pagalba nacionalinėms institucijoms siekiant nustatyti ir sekti susigrąžintus šaunamuosius ginklus ir rengti žvalgybos informaciją, kuria galėtų naudotis atitinkami tyrimų padaliniai;

— registravimo sistemų ir duomenų rinkimo pagrindinių spragų, trukdančių nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis sekti susigrąžintus šaunamuosius ginklus, vertinimas ir techninės pagalbos bei išteklių teikimas siekiant stiprinti arba sukurti šias nacionalines sistemas / duomenų bazes, atsižvelgiant į nustatytas spragas;

— techninė ir materialinė pagalba ženklinimo ir registravimo srityse, visų pirma toms valstybėms narėms, kurioms pagalba buvo teikiama ankstesniuose bendradarbiavimo su Europos Sąjunga etapuose.

Rezultatai

— Padidinti vienos OAS valstybės narės pajėgumai sekti susigrąžintus ŠLG parengiant šaunamųjų ginklų susigrąžinimo protokolą, teikiant techninę pagalbą šaunamiesiems ginklams sekti ir tobulinant sistemas bei įrangą, būtinas sekimui nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis;

— surengtas vienas regioninis seminaras, kuriame dalyvavo ne mažiau kaip 20 dalyvių, siekiant skleisti gerosios sekimo praktikos pavyzdžius bei CIFTA sekimo sistemas (be kita ko, sekimo tikslais paskiriant kontaktinius centrus) ir keistis informacija;

— suteikta pagalba penkioms OAS valstybių narių nacionalinėms institucijoms padidinant jų ženklinimo ir registravimo pajėgumus.

5 tikslas. Mažinti su ginkluotu smurtu susijusius rizikos veiksnius bendruomenės lygmeniu

Veikla

— Kasdienės užklasinės veiklos vykdymas siekiant stiprinti rizikos grupei priklausančio jaunimo gyvenimo įgūdžius taikant OASIS metodiką vienoje OAS valstybėje narėje;

— psichosocialinės paramos ginkluoto smurto aukoms informacijos centro įsteigimas bent vienoje labai paveiktoje bendruomenėje vienoje OAS valstybėje narėje;

— vietos lygmens politikos formuotojų, vyriausybių pareigūnų, paslaugų teikėjų, pedagogų, tėvų ir pilietinės visuomenės atstovų mokymas smurto naudojant šaunamuosius ginklus prevencijos klausimais;

— pedagogams, mokyklų pareigūnams ir kitoms institucijoms skirtos regioninės švietiamojo mokymo programos, kaip spręsti šaunamųjų ginklų naudojimo mokyklose problemą ir užkirsti tam kelią, rengimas ir teikimas (rengiant atvirus masinio nuotolinio mokymo kursus ir dėstytojų rengimo kursus);

— nacionalinių viešojo sektoriaus darbuotojų mokymas (taikant mišrų metodą, apimantį fizinio dalyvavimo modulius ir atvirus masinio nuotolinio mokymo kursus) smurto dėl lyties naudojant šaunamuosius ginklus prevencijos klausimais;

— praktinių seminarų su žurnalistais ir skaitmeninės srities nuomonės formuotojais rengimas, siekiant didinti informuotumą apie smurto naudojant šaunamuosius ginklus rizikos veiksnius ir raginti imtis smurto nutraukimo ir prevencijos veiksmų;

— techninė ir materialinė pagalba vienai OAS valstybei narei rengiant ir įgyvendinant rizikos suvokimo ir savanoriško ginklų grąžinimo programas atrinktose bendruomenėse.

Rezultatai

— Ne mažiau kaip 300 rizikos grupei priklausančių jaunuolių (įskaitant jaunimą, turintį įstatymų laikymosi problemų) iš paramą gavusių bendruomenių pagerino savo gyvenimo įgūdžius dalyvaudami mokymuose ir kasdienėje popamokinėje veikloje;

— vienoje bendruomenėje įsteigtas vienas psichosocialinės paramos smurto naudojant ginklus aukoms informacijos centras, siūlantis i) individualizuotą psichosocialinę paramą ne mažiau kaip 100 smurtą patyrusių asmenų ir (arba) asmenims, kurie gali būti įtraukti į ginkluoto smurto vykdymą arba jį patirti, ir ii) teminius praktinius seminarus smurto prevencijos klausimais ir informavimo veiklą mokyklų bendruomenėje ir vietos aktyvumo erdvėse;

— surengti ne mažiau kaip 200 vietos lygmens politikos formuotojų, vyriausybių pareigūnų, paslaugų teikėjų, pedagogų, tėvų ir pilietinės visuomenės atstovų mokymai ginkluoto smurto prevencijos klausimais;

— surengti ne mažiau kaip 150 pedagogų, mokyklų pareigūnų ir kitų susijusių nacionalinių institucijų atstovų mokymai šaunamųjų ginklų naudojimo mokyklose problemos sprendimo ir tokio naudojimo prevencijos klausimais;

— surengti ne mažiau kaip 150 vyriausybių pareigūnų ir pilietinės visuomenės atstovų mokymai smurto dėl lyties, susijusio su netinkamu šaunamųjų ginklų naudojimu, prevencijos klausimais, be kita ko, 15 asmenų apmokyta skleisti žinias jiems baigus dėstytojų mokymo kursus;

— padidintas ne mažiau kaip 25 žurnalistų ir skaitmeninės srities nuomonės formuotojų, dalyvavusių praktiniame seminare smurto naudojant ginklus prevencijos klausimais, informuotumas apie rizikos veiksnius, susijusius su smurtu naudojant šaunamuosius ginklus;

— vienoje šalyje paramą gavusiose bendruomenėse įgyvendintos rizikos suvokimo ugdymo ir savanoriško ginklų grąžinimo kampanijos, kuriomis prisidedama prie šaunamųjų ginklų paklausos ir prieinamumo mažinimo.

6 tikslas. Stiprinti subregioninį bendradarbiavimą plėtojant ir įgyvendinant subregionines veiksmų gaires dėl šaunamųjų ginklų

Veikla

— Centrinės Amerikos veiksmų gairių dėl šaunamųjų ginklų stebėsenos ir vertinimo sistemos sukūrimas, įskaitant elektroninių priemonių, skirtų duomenų rinkimui ir analizei remti, sukūrimą;

— techninė pagalba Centrinės Amerikos šalims, susijusi su veiksmų gairių stebėsena ir vertinimu, įskaitant paramą atliekant pradinius vertinimus, nacionalinių darbuotojų mokymą naudotis stebėsenos bei vertinimo sistema ir nuolatinę pagalbą renkant reikiamus duomenis;

— vieno fizinio metinio Centrinės Amerikos veiksmų gairių dėl šaunamųjų ginklų valstybių, paramos teikėjų ir įgyvendinančiųjų partnerių susitikimo surengimas;

— įgyvendinančiųjų partnerių, valdžios institucijų ir paramos teikėjų virtualiųjų susitikimų (atskirai ir visų kartu) surengimas du kartus per metus;

— nacionalinių praktinių seminarų rengimas ir techninės pagalbos teikimas Centrinės Amerikos šalims, kad jos parengtų nacionalinius veiksmų planus, atsižvelgdamos į bendruosius veiksmų gairių tikslus, įskaitant mokymus ir individualią mentorystę šalims.

Rezultatai

— Dalyvaujančios šalys parengė ir patvirtino Centrinės Amerikos veiksmų gairių dėl šaunamųjų ginklų stebėsenos ir vertinimo sistemą;

— ne mažiau kaip 50 % dalyvaujančių Centrinės Amerikos šalių atliktas pradinis vertinimas;

— surengtas vienas fizinis metinis susitikimas dėl Centrinės Amerikos veiksmų gairių dėl šaunamųjų ginklų;

— surengti šeši virtualieji susitikimai dėl Centrinės Amerikos veiksmų gairių dėl šaunamųjų ginklų su įgyvendinančiaisiais partneriais, valdžios institucijomis ir paramos teikėjais;

— ne mažiau kaip 40 % Centrinės Amerikos veiksmų gaires dėl šaunamųjų ginklų įgyvendinančių šalių parengė ir patvirtino nacionalinius veiksmų planus;

— parengtas ir su Andų šalimis suderintas Andų veiksmų gairių dėl šaunamųjų ginklų projektas.

9. **Trukmė**

Numatoma, kad išsamus regioninis III etapas bus įgyvendinamas 36 mėnesius.

10. **Techninio įgyvendinimo subjektas**

Techninis šios programos įgyvendinimas patikėtas Amerikos valstybių organizacijos Generalinio sekretoriato Viešojo saugumo departamentui (OAS-DPS). OAS-DPS yra unikalioje padėtyje, kad galėtų remti Šiaurės ir Pietų Amerikos šalims, atsižvelgiant į dvejopą jo, kaip CIFTA bendro techninio sekretoriato ir kaip OAS techninio ir veiklos organo šioje srityje, vaidmenį. Vykdydamas šias funkcijas, OAS-DPS sėkmingai įgyvendina projektus ir programas, kuriais OAS valstybėms narėms padedama vykdyti jų pareigas užtikrinti nacionalinių šaunamųjų ginklų atsargų apsaugą, priimti teisėkūros priemones, kuriomis būtų kriminalizuojama neteisėta šaunamųjų ginklų gamyba ir prekyba jais, reikalauti ženklinti šaunamuosius ginklus ir su kitomis CIFTA pasirašiusiomis šalimis dalytis sekimo informacija bei informacija apie neteisėtos prekybos modelius. Jokia kita regioninė ar subregioninė organizacija, veikianti visoje Šiaurės ir Pietų Amerikoje, neturi tokios politinės įtakos, techninių ekspertinių žinių ar geografinės aprėpties, kad galėtų remti visas Amerikos valstybes ir joms padėti.

III etape OAS-DPS toliau koordinuos veiksmus su kitomis institucijomis ir organizacijomis ir su jomis bendradarbiaus. Nuo I etapo buvo įtvirtintos strateginės partnerystės su subjektais, kurie remia Lotynų Amerikos ir Karibų šalis, siekiant išvengti pastangų dubliavimo ir kuo labiau padidinti šių veiksmų efektyvumą. Šie partneriai yra, be kita ko, Jungtinių Tautų regioninis taikos, nusiginklavimo ir plėtros Lotynų Amerikos ir Karibų jūros šalyse centras (UNLIREC), Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuras (UNODC), Jungtinių Tautų Nusiginklavimo tyrimų institutas (UNIDIR), Karibų bendrijos kovos su nusikalstamumu ir saugumo įgyvendinimo agentūra (CARICOM IMPACS), Amerikos šalių gynybos taryba, Ženevos tarptautinio humanitarinio išminavimo centro Šaudmenų valdymo patariamoji grupė (AMAT-GICHD) ir INTERPOL.

11. **Aktualumas**

— **Regioninis aktualumas**

Nepaisant didelės pažangos stiprinant demokratiją ir užtikrinant socialinį bei ekonominį vystymąsi, Lotynų Amerikos ir Karibų šalys ir toliau susiduria su didžiuliais iššūkiais skatinant jų piliečių ir bendruomenių saugumą. Visuomenės saugumas arba jos nesaugumas yra vienas iš svarbių regiono piliečių ir valdžios institucijų prioritetų. Šiaurės ir Pietų Amerika tebėra vienas iš pasaulio regionų, kuriame labiausiai smurtaujama, o ekspertų vertinimu, šaunamųjų ginklų prieinamumas ir neribota prieiga prie jų yra vieni iš pagrindinių rizikos veiksnių, lemiančių dažnus mirtimi pasibaigiančio smurto atvejus. Šią problemą dar labiau apsunkina tai, kad organizuotos nusikalstamos grupės, kurios išplėtė savo veiklą ir dabar dominuoja neteisėtos prekybos ginklais rinkoje, tampa vis išradingesnės ir sudėtingesnės. Šios grupės iš vertikaliųjų struktūrų perėjo prie į tinklą sujungtų organizacijų, todėl jų neteisėta veikla tapo veiksmingesnė ir pelningesnė, o kartu tapo sunkiau identifikuoti nusikaltėlius ir atlikti tyrimus.

Akivaizdu, kad neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir šaunamųjų ginklų prieinamumas daro didelį poveikį regionui, o tai yra vienas iš pagrindinių regioninio ir pasaulinio saugumo iššūkių. Tai atsispindi keliuose regiono šalių prisiimtuose politiniuose ir teisiniuose įsipareigojimuose, įskaitant:

— CIFTA konvencijos ir kitų tarptautinių dokumentų, pavyzdžiui, SPG ir Šaunamųjų ginklų protokolo, ratifikavimą;

— aktyvų dalyvavimą savanoriškose sistemose, pavyzdžiui, JT veiksmų programoje ir Pasaulinėje viso įprastinių šaudmenų gyvavimo ciklo valdymo sistemoje;

— Karibų ir Centrinės Amerikos veiksmų gairių dėl šaunamųjų ginklų priėmimą.

CIFTA nustatomos kelios pareigos valstybėms, kurios yra Konvencijos Šalys, įskaitant jurisdikcijos nustatymą nusikalstamų veikų atžvilgiu, privalomą šaunamųjų ginklų ženklinimą, registravimą sekimo tikslais, perdavimo kontrolės tobulinimą, nukreipimo prevencijos priemones ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą. Antruoju CIFTA veiksmų planu sustiprinami CIFTA Šalių tikslai šiose srityse, laikantis JT veiksmų programos ir Šaunamųjų ginklų protokolo. Šiame projekte naudojamasi šia sistema, kad šalims būtų teikiama techninė pagalba įgyvendinant šių sutarčių, visų pirma CIFTA konvencijos, įsipareigojimus ir nuostatas.

— **Suderinimas su Europos Sąjungos prioritetais**

Šio projekto tikslai, veikla ir numatomi rezultatai yra suderinti su ES strategijos „Saugoti ginklus – ginti piliečius“ ([5]) tikslais ir požiūriu, atsižvelgiant į daugiašalį požiūrį siekiant skatinti angažavimąsi visuose pasaulio regionuose. Bendradarbiaujant su OAS, šiais veiksmais bus toliau skatinamos ES ir OAS, o išplečiant veiklą – Europos ir Šiaurės bei Pietų Amerikos sinergijos, siekiant sumažinti ginkluoto smurto ir nusikalstamos veiklos mastą. Visų pirma šiais veiksmais bus skatinamas Europos Sąjungos darbas regione teikiant tikslinę paramą šalims, kurios patiria didelį ŠLG platinimo, perteklinio kaupimo ir neteisėtos prekybos jais poveikį.

Konkrečiai, III etape atsispindi šie strategijos prioritetai:

2.1. Norminės sistemos stiprinimas. Šių veiksmų 1 tikslo veikla siekiama užtikrinti, kad šalys savo teisės aktus suderintų su tarptautiniais standartais ir turėtų priemonių, padedančių skatinti tarptautinių sutarčių ir konvencijų įgyvendinimą;

2.2.2. Šaunamųjų ginklų ir jų šaudmenų eksporto kontrolė. Puoselėjant nacionalinę licencijavimo sistemą ir Regioninį komunikacijos apie šaunamųjų ginklų ir šaudmenų teisėtą perdavimą mechanizmą, 3 tikslu pabrėžiama teisėtos prekybos kontrolės svarba siekiant išvengti nukreipimų į neteisėtą rinką;

2.2.3. Saugus ŠLG ir šaudmenų atsargų valdymas. Pagal 3 tikslą vykdoma įvairi su FSAV susijusi veikla, įskaitant pareigūnų mokymą ir techninę bei materialinę pagalbą, skirtą praktikai ir įrangai tobulinti, laikantis tarptautinių MOSAICS ir IATG standartų;

2.2.4. Atsakingas ŠLG ir jų šaudmenų sunaikinimas. 3 tikslas apima mokymų, materialinės pagalbos, priežiūros ir sertifikavimo, susijusių su šaunamųjų ginklų ir šaudmenų sunaikinimo procedūromis, teikimą šalims, kurioms to reikia;

2.2.5. Kompleksiniai klausimai. Visais šių veiksmų tikslais propaguosime sprendimus ir strategijas, kaip kovoti su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais, taikydami visapusišką požiūrį, be kita ko, susijusį su kompleksiniais klausimais, pavyzdžiui, orientavimąsi į lyčių lygybę ir informacinių technologijų naudojimą.

Be to, šie veiksmai taip pat suderinti su 2020–2025 m. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais veiksmų planu, atsižvelgiant į keturis nustatytus prioritetus:

— 1 prioritetas: apsaugoti teisėtą rinką ir riboti nukreipimą;

— 2 prioritetas: suformuoti geresnį žvalgybos vaizdą;

— 3 prioritetas: didinti spaudimą nusikalstamoms rinkoms;

— 4 prioritetas: stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą.

Daugelis šių veiksmų ir numatomi jų rezultatai padės sumažinti nukreipimą iš valstybinių ir nevalstybinių leidimą turinčių naudotojų (pvz., techninės pagalbos teikimas FSAV, ženklinimo ir sunaikinimo srityse), taip pat padidinti kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais veiksmų veiksmingumą propaguojant teisėsaugos institucijoms skirtą išsamią sekimo strategiją. Be to, šiais veiksmais Europos Sąjunga padidina Šiaurės ir Pietų Amerikai teikiamą paramą ir savo tarptautinio bendradarbiavimo darbotvarkės taikymo sritį. Kaip minėta, Šiaurės ir Pietų Amerika yra regionas, kuriame smurtas naudojant šaunamuosius ginklus yra didžiausias, o tai ne tik kelia pavojų saugumui regione, bet ir turi neigiamų padarinių kitose pasaulio dalyse, įskaitant Europą; pavyzdžiui, naudojamasi tarpregioniniais neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais maršrutais ir vyksta neteisėta migracija dėl nestabilumo Šiaurės ir Pietų Amerikoje.

Šio projekto tikslai, veikla ir numatomi rezultatai yra glaudžiai suderinti su ES strategijos „Saugoti ginklus – ginti piliečius“ ([6]) tikslais ir požiūriu, akcentuojant daugiašalį požiūrį siekiant skatinti angažavimąsi visuose regionuose. Bendradarbiaujant su OAS, šia iniciatyva bus toliau skatinamos ES ir OAS, o išplečiant veiklą –Europos ir Šiaurės bei Pietų Amerikos sinergijos, siekiant sumažinti ginkluoto smurto ir nusikalstamos veiklos mastą. Konkrečiai, šiuo projektu bus akcentuojamas Europos Sąjungos darbas regione teikiant tikslinę paramą šalims, kurios patiria didelį ŠLG platinimo, perteklinio kaupimo ir neteisėtos prekybos jais poveikį.

([5]) „Saugoti ginklus – ginti piliečius“. 2018 m. lapkričio 19 d. Tarybos priimta ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais bei jų šaudmenimis strategija.

([6]) „Saugoti ginklus – ginti piliečius“. 2018 m. lapkričio 19 d. Europos Vadovų Tarybos priimta ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais bei jų šaudmenimis strategija.

III etape atsispindi šie ES strategijos prioritetai:

Norminės sistemos stiprinimas. 1 tikslo veikla siekiama užtikrinti, kad šalys savo teisės aktus suderintų su tarptautiniais standartais ir turėtų reikiamų priemonių tarptautinėms sutartims ir konvencijoms įgyvendinti.

Šaunamųjų ginklų ir šaudmenų eksporto kontrolė. 3 tikslu skatinamos nacionalinės licencijavimo sistemos ir regioniniai šaunamųjų ginklų ir šaudmenų teisėto perdavimo komunikacijos mechanizmai, atsižvelgiant į teisėtos prekybos kontrolės svarbą siekiant išvengti nukreipimų į neteisėtą rinką.

Saugus ŠLG ir šaudmenų atsargų valdymas Pagal 3 tikslą, be kita ko, vykdoma į FSAV sutelkta veikla, įskaitant pareigūnų mokymą, ir teikiama techninė bei materialinė pagalba, skirta praktikai ir įrangai tobulinti, laikantis tarptautinių MOSAICS ir IATG standartų.

Atsakingas ŠLG ir šaudmenų sunaikinimas 3 tikslas taip pat apima mokymus, materialinę pagalbą, priežiūrą ir sertifikavimą, susijusius su šaunamųjų ginklų bei šaudmenų sunaikinimo procedūromis, šalyse, kurioms reikia tokios paramos.

Kompleksiniai klausimai Įgyvendinant visus tikslus, šiais veiksmais skatinami visapusiški kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais sprendimai, įtraukiant kompleksinius klausimus, pavyzdžiui, orientavimąsi į lyčių lygybę ir informacinių technologijų naudojimą.

Šie veiksmai taip pat suderinti su 2020–2025 m. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais veiksmų planu, kuriame nustatyti keturi prioritetai:

Apsaugoti teisėtą rinką ir riboti nukreipimą Veikla ir numatomais rezultatais siekiama sumažinti nukreipimą iš valstybinių ir nevalstybinių leidimą turinčių naudotojų, teikiant techninę pagalbą FSAV, ženklinimo ir sunaikinimo srityse.

Kaupti geresnę žvalgybinę informaciją Šiais veiksmais skatinama išsamia sekimo strategija bus padidintas teisėsaugos institucijų veiksmų kovojant su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais veiksmingumas.

Didinti spaudimą nusikalstamoms rinkoms Sprendžiant neteisėtos prekybos ŠLG problemą ir stiprinant bendradarbiavimą su teisėsaugos institucijomis, šiais veiksmais prisidedama prie spaudimo nusikalstamoms rinkoms didinimo.

Stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą Šiais veiksmais didinama Šiaurės ir Pietų Amerikai teikiama parama ir išplečiama ES tarptautinio bendradarbiavimo darbotvarkė. Šiaurės ir Pietų Amerikos regionui smurtas naudojant šaunamuosius ginklus daro didelį poveikį, kelia grėsmę saugumui ir turi neigiamų padarinių visame pasaulyje, įskaitant tarpregioninius neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais maršrutus ir neteisėtą migraciją dėl nestabilumo regione.

Įgyvendinant šiuos prioritetus, projektu padedama mažinti smurtą naudojant šaunamuosius ginklus Šiaurės ir Pietų Amerikoje ir didinti regioninį bei tarptautinį saugumą, taip įrodant ES įsipareigojimą puoselėti stabilumą ir saugumą visuose regionuose.

12. **Ataskaitų teikimas**

OAS-DPS reguliariai rengs ataskaitas pagal sutartą susitarimą dėl įnašo.